

Историографът на нашата култура академик Михаил Арнаудов напомня:

„Все по-често и по-настойчиво ние се връщаме в нови дни към духа и заветите на нашето Възраждане като пример на нашето величие. Енергията на българите не се изчерпваше само в политическата и църковната борба. Редом с политико-обществените домогвания, и като тяхно естествено допълнение в една по-спокойна област, вървеше всеотрядният културен подем, отбелязал в книжнина, в учебно дело, в икономически живот, в социални и хуманни почини, удивителни придобивки... Едва излязла първата новобългарска печатна книга в 1806 г., „Неделникът“ на Софроний, и едва проникнал в школата първият буквар от 1824 г. на Петър Берон, ние виждаме да се развива бързо една образователна и художествена литература, която достига преди Освобождението до крупните дела на Славейков, Любен Каравелов, Друмев, Ботев и Вазов, – литература, която смело може да се мери по цена за националното възпитание с най-доброто постигнато от народи с дълги традиции...“

В достъпна научно-популярна форма са разгледани и редица въпроси за характера и на изкуството, за ролята на художественото наследство в обществения живот. Културните дейци, от времето на Паисий – са представени в хронологичен порядък – според годината на рождението им. Първият том включва периода от Българското възраждане до към 1900-та година, а вторият – от началото до края на миналия век. Така са обхванатите различните страни на българската култура в общия процес на нейното развитие. Включени са ярки представители на нашата литература – Паисий, Софроний, Априлов, д-р П. Берон, д-р Ив. Селимински, Раковски, Чинтулов, Найден Геров, П. Р. Славейков, Каравелов, Ботйов, Захари Стоянов, Вазов, Конст. Величков, Ст. Михайловски, Алеко Константинов, Ив. Д. Шишманов, Т. Г. Влайков, д-р К. Кръстев, Яворов, Пенчо Славейков, Кирил Христов, Елин Пелин, Ал. Балабанов, Симеон Радев, Йовков, Лилиев, Боян Пенев, Т. Траянов, Асен Златаров, Емануил Попдимитров, Дора Габе, Д. Дебелянов, Николай Райнов, Вапцаров, Гео Милев, Чудомир, Багряна, Смирненски, Д. Талев, Каралийчев, Ат. Далчев, Св. Минков, Ем. Станев, Люб. Тенев, Тончо Жечев, Радой Ралин, Радичков и други – до Дора Валие и нобелиста Елиас Канети.

В това издание читателят ще се срещне с изкуството на художниците Захарий Зограф, Ст. Доспевски, Христофор Жефарович, Ник. Павлович, Елена Карамихайлова, Цено Тодоров, Никола Михайлов, Александър Божинов, Андрей Николов, Никола Маринов, Вл. Димитров–Майстора, Никола Петров, Борис Денев, Сирак Скитник, Ел. Консулова–Вазова, Борис Георгиев, Ив. Лазаров, Жорж Папазов, В. Захариев, Цанко Лавренов, Кирил Цонев, Ив. Пенков, Ив. Милев, Кирил Петров, Д. Узунов, Илия Бешков, Бенчо Обрешков, Ал. Жендов, Ив. Ненов, Николай Дюлгеров, Любомир Далчев, Б. Ангелушев, В. Бараков, Златю Бояджиев, В. Стоилов, Ст. Венев, Ил. Петров, Борис Коцев, Вера Недкова, Елиезер Алших, Асен Пейков, Нева Тузсузова, Александър Поплилов, Васил Йончев, Найден Петков, Тодор Панайотов, Александър Денков, Иван Къосев, Атанас Яранов...

Двете книги на „Пантеон“ ни запознават и с много от големите имена на българския театър, между които – Адриана Будевска, Сарафов, Огнянов, Елена Снежина, Ив. Димов, Георги Стаматов, Конст. Кисимов, Мария Димова, Мими Балканска, Зорка Йорданова, Петя Герганова, Ружа Делчева, Апостол Карамитев, Невена Коканова, а в музикалното творчество – с Добри Христов, Маестро Атанасов, Илка Попова, Васил Стоин, Хр. Бръмбаров, Ас. Найденов, Панчо Владигеров, Любомир Пипков, Филип Кутев, Димитър Ненов, Андрей Стоянов, Марин Големинов, Люба Велич, Борис Христов, Добрин Петков, Люба Енчева, Конст. Илиев, Николай Гяуров, Гена

Димитрова, Емил Чакъров и др.

За връзката минало–настояще поетът Атанас Далчев пише: „Сегашното и миналото не могат да бъдат откъснати едно от друго. Невъзможно е да се разбере новото, без онова, което го предшества, както е невъзможно да се прецени старото, без да се видят неговите последици в съвременността...“ („Съчинения“, т. II, 1984.)

Разнообразната галерия в „Пантеон“ от творческите портрети на бележити дейци на българската култура, които отдавна или по-отскоро не са вече между нас, разкрива различните етапи в изминатия път на художественото творчество и неговото променящо се настояще; разкрива стремежа за преодоляване ограниченията от историческите идеологически ориентации; показва едно философско и поетично вглъбяване в психологическите пластове на изкуството. Предговорът към изданието е от академик Светлин Русев.

Богатата научна информация, автентичните документални снимки и художествените репродукции в изданието, са реализирани на високо полиграфическо ниво.

Двухтомникът „Пантеон“ е предназначен за ценителите на българската културна история и на хубавата книга.

Всеки отделен том съдържа по 450 стр., формат 21,5x27,5 см., илюстриран с богат изобразителен материал. Изданието е осъществено от Фондацията за изкуство и култура „Арс Милениум МММ“, с подкрепата на френската асоциация за културна дейност “ArtFusion”, със съдействието на Министерството на културата, на Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, на Националния литературен музей, Научния архив към БАН, Националната художествена галерия – София, Софийската градска художествена галерия, Музея на Народния театър „Иван Вазов“, Съюза на българските художници и на редица обществени институти, организации и фондации с техните архивни фондове и фотосбирки.

София, май 2010